

Meliki

fine selection

JEAN-PIERRE MONTCASSEN

JEAN-PIERRE MONTCASSEN

Meliki

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2013

Ajánló

Feleségemnek, Ritának

1630

(A muszlim naptár szerint 1039-1040)

Ferhat, a kiszolgált janicsár, aki idejekorán kényszerült elhagyni a Bektas-rendet, nyolc színtelen évet töltött Kurdisztán földjén, a Tigris mentén épült Moszul város török helyőrségében. Nyolc hiábavaló esztendő, mely során az unalom, a fásultság olykor bűnökre sarkallta. Ott szokott rá a kávéra, a vízpipázásra, az italra, hogy elüsse a vánszorgó, lelket szaggató időt.

Mehmet bég, a vilajet helyettes parancsnoka akkoriban a barátja volt, ha lehet így mondani, ámbár egy janicsár tisztet soha nem köthet érzelmek senki irányába, még a parancsnoka felé sem. Mehmet, az elnyűhetetlen, kikezdehetetlen katona nem törleszkedett soha a hatalom felé, mindig ügyesen elkerülte, hogy beglerbégi rangra emeljék. Ó, egy tartományi kormányzó mindenkor számolhat azokkal, hogy egy napon selyemzsinórt hoz neki a portárol egy képmutató kapudzsi basi.

Elcsordogálnak az évek, jutottak Ferhat eszébe Mehmet bég szavai. *„Meglásd, mindig meglep majd, hogy éppen mennyi idős vagy, és elcsodálkozol rajta – ó, irgalmas Allah, már ilyen öreg lennék!”*

Néhány napja kezdte foglalkoztatni az idő múlása, és Mehmet könnyedén odavetett, régi megjegyzései egy-egy pohár raki mellett elősompolyogtak a múlt paravánja mögül. *„Ki tudja, barátaim, létezik-e az a bülbülszavú másvilág, a gök sema, és ott tényleg olyan jó dolguk lesz-e az oszmán muszlimoknak, ahogyan az ulemák mondják?”* Ferhat a homlokát ráncolta. Különös, hogy ez mostanában milyen gyakran jár a fejében, talán azért, mert akkoriban, ezelőtt tizenhét, tizennyolc évvel Mehmet annyi idős lehetett, amennyi most ő.

Jó életük volt a helyőrségben. Aztán hirtelen vége lett, a perzsák, mint a förgeteg lecsaptak rájuk 1624 tavaszán és kiszorították őket Moszulból. Hiába védekeztek erejükön fölül, élükön a végsőkig kitarító janicsár ortával, olyan váratlan és erős volt a támadás, hogy feladni kényszerültek a várost, sőt az egész tartományt. Ferhat ott sebesült meg, kelevézzel verték át a combját, alig tudta megmenteni az életét. Miután a lándzsát kihúzták, még hosszú ideig lábadozott Trabzon kikötőváros tábori kórházában, míg egy gálya visszahozta Isztambulba. Katonai hivatásának ezzel vége szakadt, hiszen többé nem tudott rendszeren járni, jobb lábára erősen bicegett, és köztudottan az a janicsár már nem janicsár, aki nem bírja az erőltetett menetet.

Ferhat Drinápolyban telepedett le, ide kötötték a tanulóévek emlékei, hiszen itt kapta meg a kiképzést a helyi kaszárnyában, és itt avatták adzseni oglan harcosná. Megtakarított pénzéből vett egy megfelelő lakást, eszébe sem jutott, hogy visszatérjen szülőföldjére, Erdélybe. Hat éve éli itt a hadirokkant kapukuluk magányos életét, igazság szerint járna neki bénasági nyugellátás, de hosszú ideig sikertelenül járta a hivatalt, csak két éve kap valamicske illetményt Gazi Ekrem Hüsrev jóvoltából, aki jenicseri agasziból lett nagyvezír, és így valamennyire szívén viseli a janicsárság sorsát. Köztudott azonban, hogy IV. Murád szultán ferde szemmel néz a janicsárokra,

retteg is tőlük, korántsem ok nélkül, hiszen az utóbbi évtizedekben több janicsárlázadás rengette meg az Oszmánlik földjét. Félő tehát, hogy Hüsrev nagyvezír nem marad sokáig hivatalában, akkor pedig mi lesz ővele, a böte lábú Ferhattal, hiszen titkos vagyonkája legföljebb ha nyolc-tíz évig tarthat ki, és még csak mostanság töltötte be negyvenegyedik életévét. Úgy tűnik, ezek a lehangoló gondolatok is az idő előrehaladásának tudhatók be, ahogyan Mehmet bég emlegette: egy napon megdöbbsz, hogy már ennyi idős vagy, és elkezd aggasztani a jövőd. Feltéve, ha nem költözöl el fiatalon az élők sorából.

Békétlenséget sosem hordott magában, amit kiszabott rá a végzet, jámboran tűrte. Egyre kevesebbet evett, módjával kávézott, vízpipázott, és inni csak barátai társaságában ivott. Mostanság rebesgették, hogy a padisah be akarja tiltani ezeket az élvezeti cikkeket. Természete alapján senki sem gondolta janicsárnak, és azt, hogy jajabasi rangban helyezték nyugállományba, még kevésbé hitték volna róla, csöndesen, észrevétlenül élte az életét.

Egyetlen valódi szenvedélye volt, a solymászat. Hetente több alkalommal is fölcihelődött, öklére helyezte sólymát, és kibicegett a város mellett elterülő széles mezőre, ahol háborús időkben a Madzsarisztánba induló oszmán hadak szoktak gyülekezni, ott találkozott Böcek barátjával, egy bolgár származású kádárral. Mindketten nőtlen emberek voltak, annyi különbséggel, hogy amíg Böcek vezetett egy kis műhelyt, amely számára állandó jövedelmet jelentett, addig Ferhat sorsa a birodalmi bürokráciától függött. Ez azonban nem verhetett éket közéjük, hiszen legfőképp a solymászat tette őket barátokká, idővel aztán hozzájött a sakk, a társalgás, melyek még közelebb hozták őket egymáshoz. Böcek sólymát úgy hívták, Inci, ami meglehetősen furcsa név egy ragadozó madár számára. Böcek

úgy elmélkedett, hogy számára ez a jószág egy gyöngyszem, miért ne hívhatná gyöngynek. Ferhat sólyma gazdájától a Küküllő nevet kapta, ami furcsaságát tekintve túltett az Incin, pláne, hogy Böcek ki sem tudta mondani rendesen. Ha néha vigyázatlanul kibökte, mert többnyire óvakodott tőle, így hangzott száján a szó: Küküllő. Ferhat ritkán nevetett, de ezen mindig göcögnie kellett a maga mértéktartó módján. Egyszer elmagyarázta a név eredetét, ez egy magyar szó, Erdélyben valami hegyi patakot vagy talán folyót hívnak így. Ekkor tudta meg Böcek, hogy barátja honnan származik, és innentől kezdve egymás gyermekkoráról is gyakorta elbeszélgettek.

– A magyarok jó harcosok, méltó ellenfeleink voltak – állapította meg Böcek. – Nem úgy, mint az én szülőnépem, a bolgárok. Ők hamar feladják, ilyen ősökkel nem büszkélkedik az ember.

– Madzsarisztán messzebb van, mire odaér a szultán hada, már a nyár közepén járnak. Lombhulláskor pedig fordulhatnak vissza – intette le sopánkodó barátját Ferhat.

– Hallottad-e – kérdezte vígabban Böcek –, hogy Mehmed szultánnak volt egy magyar ágyúöntője? Valami Orbán mester, aki négy hatalmas ágyút készített számára. Ezekkel a hatalmas badaluska ágyúkkal vették aztán be Konstantinápolyt.

– Hallottam, de nemigen hiszem.

Dzú l-Kaada haván egy hidegebb reggel párát csalt le a hegyekről, a fehér ködcsík leereszkedett a síkságra, és a távoli csúcsok most azon lebegtek. Olyan süket és kihalt volt az ősz végi táj, mintha elhagyta volna Allah ezt a vidéket. Pedig elég volt csak megfordulnia a két solymásznak, és nyugati irányban szemük elé tárult a város, a zsúfoltan összeépült háztetőrengeteg, a karcsú minaretek, amelyek közül kiemelkedett Szelim nagymecsetje, opálosan fénylő kupoláival.

– Lassan vége az ősznek – mondta ki Böcek.

– Menjünk, nincs mire röpteni – bólintott Ferhat.

Öklükön a sólymokkal ráérősen elindultak Drinápoly irányába. Mindkét madár nyugodtan ült, egyensúlyozott, pedig fejüket le-takarták egy kicsi bőrsipkával. Küküllő lábán meg-megcsörrent az apró bronz csöngettyű, amikor Ferhat bice jobb oldalára dőccent.

– Választ adtál már magadnak arra, miért mellőzöd az asszonyok társaságát, Böcek? – Ferhat egy pillanatra rátekinített barátjára. Úgy vélte, két mondattal még illik megtoldani ezt a tapintatlan kérdést. – Engem befolyásolt a Bektas-rend, meg a sebesülésem. De te miért nem vettél fehérsapát magad mellé?

Talán ez volt közöttük a legutolsó korlát. Annyi mindenről beszélgettek az elmúlt években, ezt az egy kérdést azonban eddig kerültek. Böcek zavarát megmutatta, hogy immár Inci lábán is meg-megcsörrent a csöngettyű. A mély hallgatás önmagában semmit se árult el, hiszen a törököknél szokás társalgás közben hosszú szótlan-ságba merülni. Sürgetni pedig udvariatlanság.

– Miért titkolnám tovább előtted, amikor már majdnem minden-t megosztottunk egymással.

Legalább húsz lépésig ismét csöndben maradt.

– Sosem értettem, hogy mit jelent nőt kívánni. Tudom, különös, amit mondok, de már ifjúkoromban is elcsodálkoztam azon, hogy fiútársaimat mennyire földúlta a lányok közelsége. Megláttak egy ringó fart, egy kivillanó bokát, egy csupaszon hagyott nyakat, és megváltozott a képük, a szemükben pedig valami zavartság ült. Én egyformán kedveltem a fiúkat is, meg a lányokat is, feltéve, ha jámborak, okosak voltak, és szívesen beszélgettek velem. Később, amikor már megemberesedtem, bennem is kialakult valamiféle testi hajlam, de az mindegy volt, hogy nő vagy férfi. Aztán a dolgot, úgy hiszem, a türelmetlen apám rontotta el.

Böcek hiába élt gyermekkorától az oszmánlik között, az akcentusát nem tudta levetni. Különösen az ő és ü betűk álltak rosszul a nyelvére. Ferhat azonban rég megszokta, tetszett is neki barátja sajtós kiejtése. Nyugodt türelemmel várta, hogy a társa újra megtalálja a szavakat.

– Apám egy napon elérkezettnek látta az időt, hogy beavasson a testiség titkába. Gyere, mondta, elviszlek a bordélyházba, éppen itt az ideje. Én nem megyek bordélyba, még akkor sem, ha a nagymecset fenekestül felfordul, és a talpát mutatja az égnek. Na, ezen az öreg elcsodálkozott, azt hitte, mennyire kedvemre tesz. Tovább nem is erősködött, hanem pár napra rá megjelent egy lefátyolozott nővel, és odavetette: itt ez a bosnyák odalík, menjetek vele a lefüggönyözött szobába, oszt csinálj vele, amit akarsz, ha már finnyás vagy a bordélyhoz. Indulatba jöttem, de nem akartam apámat megharagítani, félrevonultam a rabnővel. Gondoltam, elücsörgünk egy ideig a félhomályban, aztán Allah nevében elbocsátom a nőt. Igen ám, csak hogy a lelkiismeretes odalík meg akart dolgozni a pénzéért, bár én ma sem tudom, mennyit ígért neki apám, és elkezdett engem abajgatni. Levetközött előttem, móríkálta magát, rá akarván venni engem, hogy tegyem meg vele azt. Életemben még úgy nem undorodtam meg semmitől, ahogy akkor, attól a szemérmetlen perszónától. Az a póre, kelt kenyértészta-hoz hasonlatos női test olyan émelyítő hatást gyakorolt rám, hogy kirázott a hideg, és úgy reszkettem, mint akit éppen kiráncigálnak a jeges vízből. Szegény nő, nem tudta elképzelni, mi történt velem, majdnem segítségért sikított. No, az hiányzott volna még! Ráparancsoltam, hogy öltözzön fel és maradjon nyugton. Úgy is tett, szóltanul kivártuk az illendő időt, aztán elment. Apám, szegény feje, sose tudta meg, hogy semmi se történt, fia érintetlensége megmaradt. – Ferhat annyira figyelt, hogy még a bicegése is enyhült.

– De akkortól én már tisztába lettem a magam bajával. A nők felé nem, a férfiak iránt viszont érzek vonzalmat. Tudom, ez egy istentelen, restellini való dolog, nem árultam el senkinek, egyedül te tudsz mostantól róla. Nehéz volt elfogadtatnom, legfőképp addig, míg apám meg anyám éltek, hogy miért nem házasodom meg. Minden nőben kifogást találni, azzal ágálni folyton, hogy hát ő sem olyan, amilyet én elképzeltem. Apám fenyegetőzött, anyám sírva rimáncodott, de az igazat sosem tudhatták meg, attól lelkük szakadt volna. Néha vágytam férfiakra, de Allah irgalmából türtőztettem magam, egyikkel se éreztettem, mi dúl bennem...

Ferhat hallotta, elcsuklik a barátja hangja. Soha ennyire még nem sajnálta őt. Hálát érzett iránta, mert megosztotta vele a legmélyebb titkát, és eltűnődött azon, mi lenne, ha vágyai hasonlóképp alakulnának. Milyen egyszerű lenne, ha maga is a férfiak iránt vonzódna: két öreglegény, akiknek senkijük sincs, mély barátságuk tiszta szerelemmé forrhatna ki. És nem kínozná őt a nő hiánya, sokszor az elviselhetetlenség határát feszegetve.

Ám ő is cipelte a maga keresztyét, ahogyan a gyaurok mondanák, nemi erőszak terhe nyomta a lelkét. A messzi Moszulban párszor gyalázatos módon közöszlött kiszolgáltatót, megfélemlített kurd és iraki nőkkel. Valameddig azzal áltatta magát, hogy helyesen cselekedett, katonatársai közül is sokan tettek ilyet, meg még „különbet” is, a győztesnek ennyi jog jár a legyőzöttel szemben. Hanem pár évvel ezelőtt ez az érzéketlen emlékbogyó megsajdult benne, kifakadt, és vissza-visszatérő, fájdalmas büntudattá dagadt. Szégyenében, hogy ő ilyen gyalázatra vetemedett, és attól a tehetetlenségtől, hogy ezt már soha nem teheti jóvá, sírni tudott volna.

Egyszerre elfogta az ijedség, nehogy megkérdezze tőle Böcek: volt-e már nővel dolga? Az iménti őszinte vallomására lehet, hogy

viszontválaszt remél. Nyomban kérdeznie kell tőle valamit, hátha elterelheti a jó barát figyelmét. Mert az őszinteségre ő is csak őszinteséggel felelhet.

– Az idő múlása mennyiben csillapította a hajlamod?

Böcek sokáig hallgatott, fejét csóválta.

– Nemigen. Amióta tudom, hogy kik iránt vonzódok, a máglya változatlan lánggal lobog bennem.

Ferhat pontosan megértette, amit ebből értenie kellett. Aztán kinyílt benne a részvét, több oldaláról is végiggondolta Böcek „baját”, a legnagyobb jóindulattal. Csak a törvények fölött álló uralkodók, hírneves emberek engedhetik meg maguknak, hogy ferde hajlamuk kitudódjon. A hozzájuk hasonló, egyszerű emberek jobban teszik, ha erről mélyen hallgatnak. Ezért az elhangzottakat a legszentebb barátság érdekében hétpecsétes titokként kell megőrizni, különben megjárhatják. Ferhat tudta, hogy Böcek fejében is hasonló gondolatok járnak, s a körülményekhez mérten örült neki, így talán elkerülhető a visszakérdezés.

– Ha óhajtod, erről nem beszélünk többet.

Böcek egy pillanatra megtorpant. Borotvált képén remény és kétségbeesés egyszerre feszült.

Ferhat mérlegelt, tudta, hogy ezen a válaszon sok minden múlik.

– Igen. Az lesz a legokosabb. Úgy leszünk ezután is, mint eddig voltunk.

Érzéklni lehetett Böcek csalódottságát. Azok után, hogy ennyire kitarulkozott, talán másra számított. Hogy mire, abba Ferhat nem is akart belegondolni. Némán tették meg az utat a város északi kapujáig.

– Efendi Ferhat, efendi Böcek, szelam alejküm! – üdvözölte őket a nagyfülű, ismerős kapudzsi. – Látom, elkerülte a szerencse sólymaitokat.

– Alejküm szelam, Ogüz jeldas – köszönt vissza neki Ferhat. – Ma kedvezőtlen az időjárás. Ilyenkor elrejtőzik a kisvad.

A kapudzi fején mindig nagyobb turbán tornyosodott, mint amekkora szükséges lett volna, lapátfülei akadályozták meg abban, hogy a szemére csússzon. Vidám ember volt, kedvelte Ferhatot, azon kevesek közé tartozott, akik tudták, hogy a bicegő ember egy janicsár jajabasi, és hízelgett neki, hogy Ferhat jeldasnak szólítja őt. Ogüz ruhája mindig szennyes volt, elképzelni sem tudná az, aki nem ismerte: hogyan piszkolja be az ácsorgásban magát. Ferhat azonban ismerte valamennyire, néhányszor összeakadt vele a városban, a kapuőr szolgálaton kívül is ugyanebben a mundérban járt. Ogüz keze egy régi, még talán Szelim idejéből származó jókora lándzsát markolt. Kedvenc elfoglaltsága volt annak hegyét élesítgetni, míg a falhoz támasztott kanócos puskájával szinte semmit se törődött.

– Jön a tél, elbújik a vad a hideg miatt, majd csak tavasszal jó elő.

– Azért még kinézünk addig – mosolygott Ferhat, mert ezt az embert nagyon mulatságosnak látta. – Szép idő mindig jöhet, még a tél közepén is, és kirajzanak a galambok meg a nyulak. No, és – fordított a szón – fejlődik-e a három gyerek?

– Négy már az a három – vigyorodott el Ogüz, és büszkén kihúzta magát, mert tudta, hogy a janicsár elismerő szavakkal méltatja.

– Az derék, jeldas, az nagyon derék. Hiába no, az arra érdemes sokasodjon Allah dicsőségére.

Böcek ezúttal nem kapcsolódott bele a derús társalgásba, ahogyan máskor. Túlzottan megviselte őt a vallomása, de még annál is jobban Ferhat mértéktartó hozzáállása és megnyilvánulása: „Úgy leszünk ezután is, mint eddig voltunk.” Tehát mégsem előre kigondolt szándékkal, hanem csupán véletlenszerűen kérdezte ki őt... Ha ezt sejtette volna, dehogyis tárja föl előtte a kendőzetlen igazságot!

Ferhat végre befejezte évődését a kapuőrrel, átbaktattak a bolt-hajtás alatt, és már a város nyüzsgő forgatagában találták magukat. A janicsár úgy érezte, kicsi ez a település ennyi embernek. Igaz, ami igaz, Drinápoly közel száz évig volt az oszmánok fővárosa, itt áll még ma is az Eszki szeráj, a régi szultánok lakóhelye, amely e pillanatban hiányolja az uralkodót, aki csak hébe-hóba telepszik be Mehmed palotájába. A jelenlegi szultán Murád, és ha történetesen Drinápolyban időzik, az emberek imádkoznak és számlálják a perceket, hogy minél gyorsabban vigye el innen Iblisz. A padisah kiszámíthatatlan és kegyetlen démon. Senki sincs tőle biztonságban. Gondol egyet, és az útjába kerülő ártatlan embert minden ok nélkül vérpadra küldi. Megesik, hogy saját kezűleg oltja ki az életét. Tudós cselembik szerint vérszomjas, bosszúálló, sértődékeny természete hasonlatossá teszi egy hajdani római császárhoz, akinek Caligula volt a neve, s akit a későbbi korok századokon keresztül átkoztak.

Vegyes, kevert nép lakta Drinápolyt, a török mellett élt itt sok bolgár, görög, örmény zsidó, és rabszolgák is szép számmal a világ valamennyi égtájáról. A legészakibb anyaváros jelzője illeti meg, tisztább, biztonságosabb Isztambulnál, és a főváros állandó bűzéhez képest itt csupán a sajtuszagot kell elviselni. Jelentősége a fekvése volt, már az ókorban is itt ment keresztül a hadiút, ezért Hadriánusz császár hidat vert a Marica és Tunca folyók felett, amelyek Drinápoly nyugati szélén folynak el, hömpölyögnek tova a tenger felé. Azóta Szelim építész, Szinán is épített egy kivételes szépségű kettős kőhidat, amely méltó az oszmán birodalom híréhez. A központi helyen álló Nagymecset pedig minden képzeletet fölülmúlt, Ferhat nemegyszer megállt mellette és fölbámult rá – hogyan tudták ezt emberi kezek ilyen gyönyörűen magasra építeni? A négy

hozzája tartó minaret pedig olyan kecses, annyira könnyed, hogy ilyen még sehol sem látott, pedig sokfelé megfordult szolgálati évei alatt.

Felmálházott tevék keresztették útjukat. A két férfi csalhatatlanul fölismerte a hajcsár távol-keleti viseletét, amely azt jelezte, Ázsia belsejéből hoztak különleges árut. Még jóformán el sem vonultak a lomha állatok, zajos ifjak toltak át előttük kétkerekű kordékon különféle sajtokat. Bizonyára az érlelőbe igyekeztek, nyilván bele se gondolva, hogy a különleges sajtok is öregbítik annak a városnak hírnevét, amelyben most ők zsidognak.

Ferhat és Böcek, szokásuk szerint a közkútnál váltak el egymástól, ami nem volt más, mint egy kör alakú kőmedence, közepében egy embermagas, faragott kőtömbbel, melynek négy oldalából hüvelykujjni lyukakon folyt szüntelenül a víz.

– Szelam.

– Szelam.

Csak így, barátokra jellemző rövidséggel búcsúztak el, Böcek jobbra ment, Ferhat balra. A janicsár érezte, hogy barátját, most, hogy mafla őszinteséggel kitárulkozott előtte, zavarodottság tartja fogva. Ő is feszélyezve érezte magát, ezért is időzött el kicsit a kapudzsival. Büntudatot nem érzett, amit ő felelt, azt bátran vállalja: hiszen mit tehetne, maga nem érez hasonlót iránta. Az elhangzottakat nem kell elfelejteni, meg kell velük békélni, barátságukat vissza kell zökkenteni a régi kerékvágásba. Ehhez azonban napok kellene, vagy talán hetek, ki tudja, de hogy az idő majd ezt is elsimítja, afelől nem voltak kétségei. Aki korán elvesztette szüleit, akit nyolcévesen elhurcoltak a hazájából, aki átesett a jenicseri kiképzésen, aki megjárta a háborút, megsebesült, parolázott a halállal, képes elfogadni az emberi lélek gyarlóságait.

Ismerős dervis jött vele szembe: Himár. A Bektas-rend tagja, a janicsár kaszárnyában ő tanította hitre meg az ilmi-kelem igazságaira a növendékeket. Ferhat fölismerte, hiszen az öreg már harminc évvel ezelőtt is hasonlóképpen festett – ösztövért alkat, csapzott sörény. Himár ugyan gyanakodott, végigmérte kutató szemmel a feredzsébe öltözött sánta férfit, de nem jött rá, ki lehet. A jajabasi magának való ember lévén, örült, ha nem kellett kilétét felfednie, szótlanul haladt el a dervis mellett.

Máskor tudatosan választott kerülőutat, hogy óvja magát bizonyos zavaró hatásoktól, amelyek egy magányos, meghasonult személyiséget érhetnek. Most, gondolataiba merülve a rövidebb útra lépett, amely átvezetett a rabszolgapiacon. Késve kapott észbe, visszafordulni már nevétséges lett volna, úgy döntött, gyorsan átvág az akadályon.

Négy égtáj felől hajtották ide, erre a négyszög alakú térre élő áruikat a rabszolgakufárok. Egy hosszú emelvényre állították föl sorba a szerencsétleneket, közszemlére, hogy akinek ilyesmire van pénze, alaposan meg tudja őket mustrálni. Voltak itt beduinok, berberék, feketék, arabok, kurdok, szírek, örmények, grúzok, bosnyákok, horvátok... Háborúk idején mindig több rabszolgát kínálnak, főleg, ha a szultán a keresztény világ felé vezetett hadat, hiszen Drinápoly városa esik legközelebb a gyaur országokhoz, visszafelé pedig ez az első jelentős oszmánli település. Ferhat is ezen a rabszolgapiacon lett kiállítva úgy harmincnégy évvel ezelőtt, itt vásárolta őt meg egy környékbeli száhib gazda. Az csak a véletlen műve, hogy később janicsár lett belőle, és igen messze elvitte balsorsa. De azokban az időkben itt nyüzsgött a nép, nagy volt a tülekedés, alig lehetett a téren elférni. A nyolcéves Ferhatot, aki akkor még Ábris névre hallgatott, krími tatárok ejtették Arad-vármegyében foglyul.

Az elmúlt években a perzsák szaporodtak fel, hiszen Murád egyelőre Madzsarisztán felé nem támadott, Abbász, perzsa sah viszont a begyében volt, ezért minden erejével a keleti hadszíntérre összpontosított. Több kísérletet tett, hogy visszafoglalja az 1624-ben elvesztett területeket. Eddig még kevés sikerrel, de a büntető hadjáratok során a legkegyetlenebb módszerektől sem riadtak vissza a török portyázók. Murád tízszerre jobban gyűlölte a síita irániakat, mint a kafir keresztényeket. Saját szavai szerint: „Rühes kutyák azok a kizilbasik, nem emberek!”

Most ezen a novemberi, szűrt fényű délutánon alig lézengtek a téren. Több volt a pellengérré állított rab, mint a báméskodó. A kufárok azért változatlan lelkesedéssel kínálták a „portékát”, ami némiképp megmosolyogni való volt.

– Gyere közelebb, tekintsd meg, onnan nem látod jól! Nézd meg, milyen erős a lába! Ez bírja a vízfordást, a mezei munkát, estére sem fárad el!

– De így könnyen elszalad előlem! – kiáltott közbe valaki, mire páran felkacagtak.

– Micsoda portéka! Nincs annyi idős, amennyinek gondolnád, igazhitű! – kurjantott egy másik kupec. – Nézd csak meg a fogát, tessék, nézd csak! Harmincöt évesnél egy nappal se öregebb! Megesküszöm a Próféta szakállára!

Ferhat meggyorsította lépteit, hogy mielőbb elhagyja ezt a rossz- emlékű helyet. Öt-hat évvel ezelőtt még ezt sem gondolta volna, hogy a rabszolgapiacon átsietnie, hallani a láncok csörgését kellemtelenséget okoz majd neki. Mennyire megváltozik az ember, és valójában az átalakulása közben nem is érzi, csak utólag döbben rá.

– Istenem, istenem... – szivárgott át ez a kétszer kimondott magyar szó lelkének védőhártyáján.

Megtorpant, oldalt fordult. Már éppen az emelvény végénél tartott, kevés hiányzott, hogy elhagyja a teret. Mintha révületből ocsúdna, bámult föl a legutolsó rabra. Bozontos hajú, eszelős tekintetű, rongyos férfi meredt vissza rá. Ő nem lehetett, hiszen kislánytól származott az iménti hang. A rabszolgakufár tüstént észlelte az érdeklődést.

– Jó a szemed, efendi száhindzsi! Dalmát halász, egészséges, akár a burkából kipattant dió! Rendes embernek látlak, csak neked odaadom kétszáz akcséért. Vagy, az annyi, mint öt gurus. – Ferhat most a szájkodóra tekintett, akinek kifejező, apró, kerek malacszemében megvillant az üzlet reménye. – Jó, engedek belőle, lásd, kivel állsz szemben! Száznolcvan, egy akcséval se több! De csak azért, mert szerfölött rokonszenves vagy nekem! Legyen hát négy gurus! Ez a legutolsó ár!

– Madzsar foglyod nincs?

– Nincs, az nincs, efendi! De mutatok még bunyevácot, dzsermant, polckát... meg lássuk csak.

– Jaj, Istenem – hallotta Ferhat ismét a gyámoltalan, szenvelgő sóhajt, amely szívfacsaró emlékeket idézett meg benne. A távoli, selymes múltban valaki ezt, hogy „jaj, istenem”, ugyanígy ejtette ki. Szeme ekkor rálelt egy véres rongykupacra, amely az emelvény durva padlatán hevert.

– Az? – mutatott rá Ferhat.

A rabszolgakufár homlokán ráncok gyűrődtek, malacszemében bosszúság: mit akar tőle ez a vadászsólymos furcsa szerzet?

– Hogy ez? – bökött csizmája orrával a rongycsomó felé. – Valami gyereklány, efendi, de a végét járja. Szóltam már a kavasznak, küldjön érte egy kult, de még nem jött. Itt fog nekem kiszerveneni.

– Megveszem.

Jobban semmi sem lephette volna meg a malacszemű embert. Pár pillanatig azt latolgatta, komolyan vegye ezt az egyszerű öltözetű, rejtélyes férfit, vagy tekintse félnótásnak.

– Elvinnéd? Lelked rajta, legalább megszabadulok tőle – fogta föl a jó oldalát. – Semmit se kérek érte, nehogy azt panaszold később, hogy egy hullát adtam el neked.

– Dehogy, efendi – tiltakozott Ferhat. – Az nekem nem szokásom. Hanem, hogy mégse legyen ingyen, hiszen a jó moszlim becsüli hittársa fáradozásait, itt van pár akcse, és hozasd el házamba az árut. Közel lakom, az Altun utcában, innen a negyedik köz.

Azzal Ferhat szabad kezével feredzséje mélyére kotort, előhalászott egy fél marék ezüstpénzt és számolatlanul fölnyújtotta a kufárnak. Az valameddig habozott, jobbra-balra tekintett, végül elfogadta a pénzt.

– Allah növessze hosszúra szakállad, megegyeztünk. – Aztán odavakkantott az egyik szolgájának. – Hé, retkes seggű, vidd a sólymos efendi után ezt a leánykát!

Ferhat akkor kapott észbe, amikor elhagyta a rabszolgapiacot. Ó, Belzebub, mi volt ez? Elment talán a józan esze? Hebehurgyán vásárolt egy félholt emberi lényt, aki talán már nem is él! Miért? És, ha mégsem halt meg, miből eteti, miből ruházza majd, hiszen magának sincs elegendő! Egy rokkant janicsár élete fenemód bizonytalan ebben a zűrzavaros világban. Elkezdett kényelmetlenül viszketni a bőre, égni a nyaka, a szégyen a lelkébe markolt. Ez a szolgál, aki mögötte cipeli a nyöszörgő leányt, vajon hogyan vélekedik róla?

A sarkon, ahol mindig befordult, egy ötvösműhely működött, ajtaja többnyire nyitva ásított a kereszteződésre. Fémek kalapálások zaja szűrődött ki, most éppen tompán, de szokott csilingelően, máskor zengően, néha ércesen is szólni. A janicsár azt remélte, nem

tekint ki az idős mester, kínos lenne kérdő szemébe néznie. Hiszen sem néma jeladással, sem szavakkal nem tudna rá okosan felelni. Az pedig, hogy nem bírta otthagyni szegény szerencsétlent, mert olyan szívzaggatón sóhajtozott, miféle válasz lenne? Egyébiránt az agg mester néma volt, hallani azonban hallott.

Hátra volt még egy megpróbáltatás, a saját háza, amelyben több család lakott, és ajtaja mindnek a közös udvarról nyílt. Ebben a napszakban ritkán üres az udvar, számítani lehet tehát arra, hogy meglátják, és rövid időn belül az összes bérlő tudni fogja, hogy valami idegen hozott magával.

Ferhat háza szakasztott olyan volt, mint a legtöbb ház itt, Drinápolyban: alul kőből rakták, az emeleti részt fából ácsolták, dísztelen homlokzatán négy ablak. Az alsó kettőt vasrács erősítette, az emeletieket bronzrostély fedte. A janicsár lakrésze az utcafrontra tekintett, de a közös belső udvarból nyílt a bejárat, ahová egy nagy, gömbfogantyús kapun lehetett bejutni. Ebben az időpontban a kaput még nem reteszelték be, így Ferhat nehézség nélkül nyitotta ki; nyikorogtak az öreg fémpántok.

Bekövetkezett, amitől tartott: Armut, az özvegyasszony a szemközi lakás előtt ruhát mosott fateknőben, a zajra kiegyenesítette derekát, kendőjét hátrább csúsztatta, és az érkezőkre csodálkozott. Kölykei körülötte tébláboltak, de most ők is felhagytak mindennel, lestek, ahogyan az anyjuk. Ferhat biccentett feléjük, aztán, ha már így alakult, hirtelen odaszólt a nőnek.

- Jóasszony, kis idő múlva szeretném igénybe venni a segítséged.
- Készséggel, efendi.

Ferhat nyitotta kulübéje ajtaját, intett a szolgának, hogy kövesse. A helyiség, amelybe beléptek, konyhának nézett ki, de leginkább az látszott rajta, hogy nincs asszony a háznál. Az a néhány edény, tál,

csésze, evőeszköz katonás rendben sorakozott a porlepte polcokon, s a tűzhely is régen láthatott lángot. De még a szagok sem emlékeztettek arra, hogy itt valaha készült volna egy jó kebab.

A házigazda szűk és meredek falépcsőn indult az emeletre, a szolgálja, karjában az elnémult gyermekkel, követte. Odafönt valamivel több meghittség fogadta az idegent, amit a kellemes dohányillat, a megnyugtató félhomály keltett. Erzerumi szőnyegek fedték a padlót, takarták a falakat, kirajzolódtak még a derengésben polcok, asztalkák, ládák körvonalai, amelyek a lakó választékosságát mutatták. Ferhat az ablakkal szemközt terpeszkedő alacsony ottománra bökött, amely kék-vörös mintájú szövettel volt leterítve.

– Oda tedd.

– Erősen szennyes... meg véres is – közölte merő jóindulatból a férfi.

– Akkor tedd a szőnyegre.

Ferhat a férfi kezébe nyomott egy akcsét, amelyet az mély meghajlással köszönt meg, aztán már rohant is hanyatt-homlok. Attól tartott, meghalt a leány, és még neki lehet belőle valami kellemetlensége, jobb innen sietve eltűnni.

Ferhat odament az egyik asztalkához, amelyen egy száraz gyökérből kialakított formátlan faragvány feküdt. Arra gyakorlott mozdulattal ráhelyezte a sólymot. Kükkülő érezte, hogy ez már nem gazdája ökle, hanem élettelen fa, helyezkedett kicsit rajta, majd karmával erősen megkapaszkodott. Gazdája nehéz, harangszerű vasrácsozatot borított rá. Ezt meg kellett tennie, mert a karja majd' leszakadt, azon fölül pedig egy sólyom nem játék, veszedelmes dúvad, nagyon fontos biztonságba helyezni.

Ferhat egyre nagyobb szorítást érzett a gyomortájékán, amikor körüljárta a szőnyegen heverő beteg leányt. Gyanakvás támadt benne:

megvan ennek minden része? Megnyitotta az ablakrostélyt, hogy jobban lásson. Színes, mintás cigánykendőbe volt bugyolálva a gyermek törzse, meg az egész feje. Eddig még azt sem látta, milyen a haja, hogyan néz ki az arca. Csak két vékony, csupasz lábszára kandikál ki rongyaiból.

– Efendi! – hallotta az asszony hangját.

– Jöjj csak fel!

Nyekergett a falépcső ebben a tétova csendben, ahogy Armut föl-felé lépkedett. Lent a konyhában már több ízben, de itt fönt még sohasem járt az asszony. Látszott is rajta az elfogódottság, arcán hevílet, ami mutatta, hogy ennyire zárt helyen kettesben lenni férfival valójában illetlenség. De hősiezen följöött, hiszen már régen ezt akarta, ezért kapva kapott az alkalmon, tettét enyhítendő, hogy még sincsenek kettesben, hiszen valami magatehetetlen gyereket hoztak az imént.

– Armut asszony, vettem egy gyermeklányt a rabszolgapiacon...

– Ferhat úgy döntött, elmondja a majdnem igazságot, hogy ezzel elejét vegye a szóbeszédnek. A fölösleges magyarázkodásoktól is megóvja magát, hiszen a nő rövid időn belül úgymint mindenkinek elpletykálja a történeteket. – Nem tudom, mi ütött belém, megsajnáltam ezt a szerencsétlent...

Az asszony először körbenézett, tetszett neki a hely, főképp az ő koszos kis kulübéhez képest. Lerítt róla, hogy itt a nyugalmazott janicsár emeleti szobájában, ennél a szűkszavú, sejtelmes embernél lenni megtiszteltetés számára. Csak a hűvös ellen támadt kifogása: miért nem gyűjt be szinte soha ez a magának való remete.

– Hiszen jó szíved van neked, efendi, de mire való ez a visszahúzódó élet? – Ahogy kimondta, meg is ijedt. – Jaj, ne haragudj, kicsúszott a számon... Kegyes szolgálatodra állok mindenben.

– Megköszönöm. Nézzük, milyen vásárt csináltam...

Mindketten leguggoltak, óvatos kézzel kezdték kibontani a testet szennyes, véres rongyaiból. Ferhat egyfelől megnyugodott, amikor meghallotta a leány szapora lihegését – még él –, orrába kúszott azonban valami kellemetlen szag, amely a gennyes sebek sajátja. Szolgálati éve alatt, sebesülésének idején nemegyszer kellett éreznie ezt a fojtó, penetráns bűzt, amely legtöbbször rosszat jelentett. Az asszony is megérezte, fejét hátravetette, s úgy tett, mintha repülő légyre fújna rá.

– Rosszat sejtek, efendi.

Ha lehet, még elővigyázatosabban nyúltak hozzá, végre előtűnt a leány összekuszált, alvadt vérrel szennyezett sötét haja és a fél arca. Ferhat eltűnődve nézte meggyötört, de bájos vonásait. Szépnek látta a pergamenbőrt, a piros ajkat, a hibátlan szemöldököt.

– Fordítsuk a hátára.

Vigyázva hanyatt fektették, a férfi most már látni kívánta a kislány teljes orcáját, határozottabban nyúlt hozzá. A színes kendőt egy mozdulattal távolította el az arc másik feléről, aminek nem várt következménye lett. A kislány fölvisított, egész testében megvonaglott, rángatózott, aztán visszaájult, mozdulatlaná vált. A látvány még a tapasztalt janicsár szívét is megborzongatta, az asszony Allah irgalmaz fohászt hallatott, és tenyerével takarta el látását.

A gyermek arcának ezen a felén sérülések éktelenkedtek, jobb szeme hiányzott, csak egy eleven, vöröslő szemüreg kerekedett a mennyezet felé. S ez még nem volt minden, hajából, fejbőréből is hiányzott egy féltényérnyi, a csupasz, gennyes folton kövérre hízott pondrók nyüzsögtek.

Mit vettél a nyakadba! – rémült el Ferhat. – *Agyadra ment talán a jólét, a nyugalom, hogy házadba fogadtad ezt a menthetetlen, csúf*

kis jószágot? Hiszen ez már nem is ember, csak egy eltorzult iszonyat, fölösleges teher a föld színén.

– Hívd Hekim Tarikot.

Miért mondta ezt? Miért kellett ezt mondania, amikor ez a „nyűg” még számba sincs véve sehol. Az éj leszálltával kiviszi a Maricához és bedobja a vízbe. Senki soha nem kérné számon rajta. Armut is megértené... Ferhat hirtelen elröstellte magát: még szerencse, hogy a jóindulat önkéntelen a száraz ész fölé tud kerekedni. Elméje berzenkedik, de a lelke már kiadta az emberséges utasítást: orvost kell hívni.

Az asszony eltávozott, a férfi magára maradt az alélt beteggel. Guggolt mellette, de nem bírta ránézni. A kislány egy idő után nyöszörögni kezdett, rúgott párat, majd ismét öntudatlanságba zuhant. Rémképek és sebláz gyötri, állapította meg a férfi. Fölállt, keresett egy pokrócot, s anélkül, hogy az orcájára tekintett volna, betakarta a gyermeket.

Egyre feszélyezettebb lett, arra gondolt lemegey, begyűjt, hiszen ilyen évszakban már hidegek az éjszakák, és vizet is melegít. Vízre bizonyosan szükség lesz, ha megérkezik Hekim Tarik. És addig sem kell a csúfság mellett lennie. De hamarosan ismét korholta magát: erre a „csúfság” szóra még gondolni is illetlenség.

A kőből rakott tűzhely túloldalán mindent megtalált. Évekkel ezelőtt gondosan bekészítette a tűzrevalót, gallyat, hasított magyaltölgyet, száraz fűvet csomóba kötve, gondolván arra, hogy előbb-utóbb sor kerülhet rá. Tudta, hogy először ajánlatos kilángoltatni a kürtöt, különben befüstöli a konyhát. Egy marék fűvet a tűzhely torkába gyömöszölt, és azt lobbantotta föl a tűzszerszám segítségével. Ez a kovakő meg az acéldarab már tízéves korától a tulajdona. Gülbenián apótól kapta, aki Üflemek gazda birtokainak intézője volt. Szolgálati éveiben font hozzá cseresznyeháncsból egy kászut, és

abban hordta magával mindenfelé, még Irakba is. A csoda folytán ezt a régi tűzszerszámot sohasem vesztette el, minden mást igen.

Kicsit így is füstölt, hiszen a hideg kémény hosszú álmából ébredt, nehezen indult meg benne a huzat. A következő fűcsomó azonban rögtön lángra kapott és susorogva repítette föl, dobta a magasba, köpte ki a kémény tetején a könnyű pernyét. Most már rakhatott rá venyigét, vékonyra hasogatott fát, arra pedig vastagabb hasábokat, s már vidáman duruzsolt a tűz, amikor Armut befordult.

– Kama elszaladt – közölte a férfi kérdő tekintetére. Aztán otthomos mozdulattal leakasztotta a gerendakampóról alálógó nagy kondért, amelyet Ferhat évekkal ezelőtt vett, de még sohasem használt.

– Hozok vizet.

– Majd én!

Az asszony azonban határozottan elhárította a segítő kezet, ahogyan egy olyan személy, aki magát alárendeli a másiknak, tehát szó sem lehet arról, hogy átadja a munkát. Ferhat tudomásul vette, a világért sem óhajtott erőszakoskodni.

Armut az udvar közepén álló kávas kútból húzott föl vizet kötélen, több vederrel is, háromnegyedig töltve a kondért. Majd megszakadt a cipelésébe, az öröm azonban az arcán ragyogott, hogy hasznos segítségére van ennek a rejtélyes, de kétségkívül jóra való férfinak. A tűzhely platnijára már ketten emelték föl, egyedül nem bírta volna. Könyökük egy pillanatra összeért, ettől a nő megvidámodott, elnevette magát. Csupán egy pillanatra, gyorsan rendezte vonásait, a kötényébe törölte nedves kezét, odaszólt a férfinak.

– Őrizd a tüzet, én fölmegek.

Némiképp túlbuzgónak tetszett Armut viselkedése, de a következő pillanatban Ferhat beletörődött: hadd menjen, legyen valaki a beteg mellett.

Leszállt a hűvös est. Az asszony odafönt ablakot zárt, gyertyát gyújtott, nem is egyet, hármat, hadd lásson az orvos, ha megjön. Lent, a konyhában a férfi megelégedett a tűzhely torkán kivetülő fénnel. A várakozás percei lassan cammogtak, Ferhat apránként oldódott, megnyugodott, de a jövőre nem mert gondolni. Legszívesebben visszaforgatná az idő kerekét, odáig, amikor rájött, hogy a rabszolgapiac került az útjába. Nos, akkor ott visszafordulna, és a szokásos kerülő útján térne haza. Még ha nem lenne kivájva a szeme a szerencsétlennek. Egy félszemű kislány hogyan néz már ki?

Gondolatait a kellemes meleg más irányba terelte. Mégiscsak szerencsés, hogy van kürtős tűzhelye. Ezt a házat valaha, úgy száz évvel ezelőtt egy gazdag velencei kalmár építtette, és ebbe a lakrészbe, ahol maga élt, tűzhelyet és kürtőt rakatott, a keresztények házáinak mintájára. Drinápolyban igen ritka a kéményes ház, errefelé az emberek bíznak az enyhe téiben, legföljebb jól felöltözködnek a hidegebb napokban, az egyetlen elterjedt fűtőeszközük a parázstartó. A szegényebbje pedig fagyoskodik, vagy tüzet gyújt a szobája közepén. S Ferhat még azért is szerencsésnek mondhatja magát, mert ő megvásárolta a kulübét, míg Armut, az ötgyermekes özvegy, csak bérlő. A többi lakó konvenciójáról nincs tudomása, gyanítja, hogy a bal oldali szomszédok, a görög származású Nikodisz házaspár, szintén tulajdonosok. Ők jómódban élnek, az udvarra tekintő ablakaik be vannak üvegezve, ami még birodalomszerte is ritkaság. A bal felső emeleti lakrészben egy zárkózott pár tengette napjait, furcsa nevet viselnek, Mümünék. Velük azonban szót sosem váltott, legföljebb köszöntek egymásnak.

Ferhat türelmetlenségében fel-alá mászkált, hirtelen ötlettel mécseszt gyújtott, kibicegett az udvarra, hogy valahogy siettesse az idő múlását. No, talán... hallotta a kapu nyikorgását. És valóban, szürke

turbánban és köntösben kivált a sötétből Hekim Tarik, a gyógyító, aki régi jó ismerőse.

– Szelam alejküm!

– Alejküm, szelam, efendi Ferhat. Mi lelt, Bektas kegyeltje, hogy ilyen későn hívatsz?

– Kerülj beljebb, tudós férfiú, nem nekem van rád szükségem. Allah a megmondhatója, mi miért történik. – Magasba tartotta a mécses, mutatta az utat. – Azt mondom talán, a sánta janicsárnak elment az esze, de mégis arra kérlek, segíts ki engem, mert bolondságomnál csak szégyenem nagyobb.

– Nocsak...

Az asszony meghallotta a szót, a lépcső tetejéhez állt gyertyával a kezében.

– Erre, efendi.

Hekim Tarik megcsóválta turbános fejét, ami jelezhetette értetlenségét vagy akár nemtetszését, hogy neki most még lépcsőt is kell másznia. Ferhat követte őt, odafönt az asszony állt a beteg mellett.

– Ide jöjj!

Addigra már a gyermek, szennyes rongyaitól megfosztva, Ferhat pokrócába bugyolálva hevert az ottománon. Az orvos odalépett, kitalarta a beteget, Armut és a házigazda világitottak a keze alá.

– Allah, segíts! – horgadt föl Hekim Tarik, amikor meglátta a meztelen, lesoványodott, sebes testet. – Ez egy megkínzott kafir leányka. És már nem is annyira kicsi...

Valóban, Ferhat észrevette, hogy a gyermek szeméremtája már nem csupasz. Tehát tizenegy, tizenkét éves lehet. A csontozata éppen megvan hozzá, de hús alig van rajta.

– A... – kezdte volna mondani, de teljesen berekedt, meg kellett köszörülnie a torkát. – A rabszolgapiacon vettem.

– Hüm – felelte rá az orvos, és alaposan szemügyre vette a lány szemüregét meg a fejsebét. – Elment az eszed? Hát hogy nézted meg?

– Nem néztem meg.

– Nem nézted meg?

Ilyet se hallott még a neves doktor. Hogy egy javakorabeli janicár jajabasi úgy vásárol meg egy rabszolgalányt, hogy meg sem nézi? A nagyfokú könnyelműségtől méregbe gurult, ami azonban még három lélegzetvételnyi ideig sem tartott. Tüstént a szánalom vette át a helyet. És nem is illendő egy orvosnak együgyű embertársát kioktatni.

– Allah legyen hozzád is irgalmas. Belátod már, mit vállaltál magadra?

– Belátom.

– Ha nem sajnálsz tőlem a... én eltüntettem.

Ferhat utólag meg nem tudná mondani, ki szisszent föl az orvos rideg szavaira. Ő vagy az asszony? Esetleg mindkettő? A szörnyű ajánlat különben kegyesnek mondható, Hekim Tarikot kétségkívül a jó szándék vezérelte. Meg akarta szabadítani felelőtlen embertársát rettenetes koloncától. A lehetőség tehát adott, pusztán pénz kérdése, és helyrejöhet, amit elrontott.

– Allahra, nagy tudású, őszintén felelj. – A betegre tekintett homlokán ráncok jelentek meg. – Halálosan sérült? Kiszerved magától is?

Az orvos megcsóválta turbános fejét.

– Miért szeretnéd tudni?

– A lelkem üdvéért.

Hekim Tarik kisméretű, dob alakú bugyrot húzott elő a köntöse alól. Letette az ottománra, hosszú ujjai babrálva kivettek belőle egy elefántcsont fülhallgatót. A doktor akkor is mindig babrált, ha nem kellett, vagy a szakállában matatott, vagy a köntöse szegélyét tépdeste.

A fülhallgatót a leány vézna mellkasára helyezte, míg a másik végére fülével rátapadt. Hosszan, nagy figyelemmel hallgatózott. Aztán eltette a drága eszközt, és annyit mondott:

– Hm.

Akkor az alélt kislányt fölültette, intett az asszonynak, hogy tartsa meg, ő pedig babrálós ujjával több helyen megütögette a sovány hátat. Hosszan végezte ezt a műveletet, szeme a nagy figyelemtől kidülledt. Végül rátapasztotta húsos fülét a gyenge lapockára és hallgatózott.

– Elég szívós – egyenesedett föl, miközben Armut visszafektette és betakarta a gyermeket. – Van kilátás rá, hogy túlélje a sérüléseket.

– Az őszinte vélemény emberséged bizonyosága – szólt megrendülten Ferhat. – Nincs hozzá jögalapom, hogy kioltsam az életét. Gyógyítsd őt meg legjobb tudásod szerint, kérlek.

– Ahogy óhajtod – biccentett az orvos. – Azt azonban még elmondom, hogy a sérüléseiből ugyan fölépülhet, de az már kétséges, hogy a megrázkódtatásait is kiheveri.

– Az már legyen az én gondom.

Az asszony meleg tekintetét a janicsárra fordította. Ilyen férfiembert ő még nem látott. Alig ismerte eddig, zárkózott életébe nemigen engedett senkinek bepillantást, és most kiderül, milyen lágyszívű, emberséges. Süldőlánny korában pontosan így képzelte el jövődöbelijét. Házassága alatt aztán apródonként meggyőzte magát arról, hogy nincs ilyen férfi. Volt urára úgy emlékezett, mint egy csavargó, követelőző, durva alakra, aki őt emberszámba sem vette. Felőle egy ilyen leánygyermek meghalhatott volna, hiszen a saját kölkeivel se törődött egy körömfeketényit sem.

– Ahogy óhajtod. Ellátom akkor. Melegítettetek vizet?

– Melegítettünk, efendi.

Az orvos üvegcséket, tégelyeket rakott ki bugyrából. Csoda, hogy izgó-mozgó ujjai közül nem hullottak ki, ámbár ügyelt arra, hogy az ottomán felett végezze mindezt. Kiválasztott egy bordón áttetsző apró palackot, intett az asszonynak, hogy emelje meg a leányka fejét, ő pedig folyadékot csurgatott a száraz ajkak közé.

– Ettől elkábul – fűzte hozzá.

Ferhat ezen elcsodálkozott: miért kell egy alélt kislányt még elkábítani? Később megértette. Hekim Tarik öt perc elteltével egy cseréptégelyt fogott a kezébe, leszedte a tetejét és a beteg orra alá tartotta. A tégelyben sárgás színű, szilárd halmazállapotú anyag volt, só vagy kenőcs, és kellemetlen szúrós szagot árasztott. Armut fintorogva hátrább lépett, a szag szinte fölszúrt az agyába.

A kislány orrcimpája megrezdült, oldalra kapta a fejét, szeme kippattant. Az orvos elrántotta a szert, igyekezett a gyermek felé barátos képet vágni. A leányka mindennemű csodálkozást mellőzve bámult a turbános férfira, aztán megnézte Ferhatot meg az asszonyt is, tágra nyílt egyetlen szeme szürkészöld fénnel világított. Csak a vak nem látta, hogy az imént szájába csorgatott szer kábította el: e pillanatban nem fájt semmije és nem is félt senkitől.

– Leviszem, addigra könyökálló legyen a víz.

Armut szaladt előre, mire az orvos leért az ölében tartott ruhátlan gyermekkel, a kondér le volt téve a földre, s langyosra volt hígítva. Hekim Tarik beleültette a közönyös leánykát, akin látszott, hogy bármit tehetnek vele, teljes testi és lelki apátiában van, majd szakszerű kezelésbe fogott. Először porszerű anyagot szórt a vízbe, amittől hamarosan ánizsillat töltötte be a konyha levegőjét.

– Hozok ruhát – jutott eszébe az asszonynak és elsietett.

Addig Ferhat tűzre vetette a szennyes, bűdös cigánykendőt, és valami tiszta törülköző után nézett, de rongyokon kívül semmit nem

talált. Végül egy sosem használt gyapjúkendőt ítélt erre megfelelőnek. Ezt még a házban találta, a régi tulajdonosok felejtették itt.

Az orvos óvatosan mosogatta a sebes testű, félszemű kislányt, babrálós ujjai szakértelemmel tisztogatták meg a sebek környékét, a hegeket, varokat.

– Jól tűri, ugye? – kérdezte csak úgy, mintha magától kérdezte volna. – Áfiumot adtam be neki.

Ez nyilvánvaló, mondani sem kellett volna. Az orvos kényes részhez ért, ami a gyermek legcsúnyább sebet jelentette. Az üres szemgödör fölött a fejbőréből hiányzott egy jókora darab, förtelmes látványt nyújtott. Így a hiányzó szeme és eleven fejsebe torzszüleménynek mutatta szegény ártatlan teremtést. Durva férfikéz műve, ahogy kicibált egy hajtincset a fejbőrrel együtt. Ferhat, sajnos, látott katonaévei alatt hasonlót, amelyet ma sem felejtett el. Egyik janicártársa a hajánál fogva rángatott félre egy kurd nőt, akit aztán egy döglött teve mögött megerőszakolt.

Hekim Tarik ollót vett kezébe és rövid időn belül eltávolította a beteg ragacsos, alvadt vértől szennyes bozontját. A seb így még nagyobbnak tűnt, úgy éktelenkedett a kis madárfejen, hogy Ferhat iszonyodva elfordította a tekintetét.

Visszatért Armut egy tisztára mosott alsóínggel. Neki volt hasonló korú lánya, az ő ruhája közül áldozott föl egyet. Ferhat elhatározta, hogy ezt az önzetlenséget mindenképp viszonzozza, mert az özvegy sokkal szegényebb önála. Viszont ügyelnie kell arra, nehogy az asszony túlzottan befurakodjon az életébe.

Az orvos megtisztogatta a fejsebet, kiemelte a kislányt a kondérból, gyapjúkendőbe bugyolálta, fölsietett vele a lépcsőn. Odafönt szárazra törölte, valamilyen kenőccsel vastagon bekente a sebet, és rakott keveset a horzsolásokra is.

– A szeme világát már régebben elveszíthette, nézzétek, a szemgödre gyógyult – állapította meg.

A leányra ráadták a tiszta ruhát, ekkor már ismét aludt, betakarták a korábbi pokrócba, és valamennyien úgy érezték, a nehezen túl vannak. Hekim Tarik szavai azonban erre rációfoltak.

– Most, hogy a szervezete törődést kapott, követelőzni fog. Hamarosan kezdődik a sebláz, amit vizes borogatással enyhíthettek. Ha magához tér, a sebeihez akar nyúlni, de akadályozzátok meg. Lehet, hogy a reggelt nem éri meg, de az is lehet, hogy Allah oltalmába veszi. Igaz, kafirnak született, de még ártatlan lélek, jó igazhitű lehetne belőle. Legjobb volna, ha enne, de arra nemigen lesz képes. Holnap ismét eljövök, remélem, nem hiába. Addig szerezzetek be gyógynövényeket, megmutatom, hogyan kell kifőzni. Kamomillavirág, árnikagyökér, borókabogyó, ezek kellenek. Frissen lenne a legjobb, de most nincs, szárítva lehet kapni az Ali bazárban. És imádkozzatok, hogy fáradásaink ne legyenek hiábavalók.

– Megtettél mindent, nagy tudású, figyeltelek – szól most Ferhat. – Tisztában vagyok veled, hogy szakértelmedet nem lehet pénzben mérni, mégis ki kell mondanod egy szót...

– Két gurus.

– Igen – biccentett a janicsár.

Ám az asszony fölszisszent. Ő ilyen magas gyógykezelésről még nem hallott. Két gurus az nyolcvan akcse! Soha nem fogott még ennyit egyszerre a kezében.

Ferhat kilépett a gyertyák fényköréből, az oda egy távoli, sötét szögletében matatott valameddig. Az orvos a gyereket figyelte tűnődve, hosszú ujjai szakállát babrálták, s amikor a házigazda viszsabicegett, bámulatós rutinnal vette át tőle járandóságát. Meg sem kellett néznie, a kezében érezte a két kerek, nehéz érmét.

Az asszony kísérté ki a távozó orvost, kímélve ezzel Ferhat rossz lábát. A férfi hallotta, ahogy lecsoszognak a lépcsőn, ahogy nyikorigva nyílik és bezáródik a nagykapu. Aztán hallotta a nő gyors lépéseit, ahogy visszasiet, és már ott állt ismét vele az ottomán mellett...

– Hozzak neki egy kis meleg csorbát? Hátha eszik belőle.

– Késő van már.

– Nincs még késő, csak korán sötétedik.

Az asszony nem várta meg az igenlő választ, ismét elsietett. A csendben Ferhat egyszerre ráébredt, hogy valamiért fontos számára ez az ismeretlen magyar leánygyermek, és aggódik az életéért. Az oda légtére kellemes volt, hiszen a kürtő a téglákon keresztül átadta melegét, de a magányos janicsárt nem csak kívül, hanem belül is fűtötte valami. Most már helyeselte, hogy kimentette a biztos halálból ezt a pislákoló életet. Azonban még korai az örvendezés, Hekim Tarik kegyetlenül őszinte szavait nagy hiba lenne figyelmen kívül hagyni. „Lehet, hogy a reggelt nem éri meg.” Pedig áldásos lenne ezt a lelket megmenteni, mert eddig csak a lelkek kioltásában jeleskedett.

Armut gőzölgő edénnyel tért meg. Olyan fontoskodó képet vágott, mintha immár nélkülözhetetlen személy lenne.

– Föl kellene ébreszteni őt – mondta halkán.

– Most szépen alszik – vonakodott Ferhat.

– Pedig jót tenne neki a leves.

A férfi belegondolt, és egyet kellett értenie a nővel. Valóban jót tenne neki, ha lemenne néhány kanállal a torkán, ki tudja, mikor evett utoljára.

– Nem túl meleg?

– Már nem.

Valameddig még habozott a férfi, aztán odahajolt a gyermekhez, nagyon finoman a tarkója alá nyúlt, megemelte a fejét.

– No, gyere.

– Az állát nyomd le – utasította a nő.

Könnyedén ment, az öntudatlan leányka minden ízében ernyedte volt, ízületei nem fejtettek ki ellenállást.

Az asszony igen szakszerűen öntött a nyitott szájba egy kanál levest. A langyos étel érintése meglepő hatást gyakorolt az ájultra. Érzelmek hullámzottak át az orcáján, és bár nehezen, de lenyelte az ételt.

– Ez az, kincsem – dicsérte meg átfűtött hangon a nő.

Rosszulesett viszont a férfinak. Ki a gazdája ennek a gyermeknek? Mit képzelsz ez a fehérszemély, hogy úgy gügyög neki, mintha az övé volna?

Az asszony ismét adott neki egy kanállal, a beteg azzal is megbirkózott. A harmadik kanál után kinyitotta a szemét, párásan bámulta a tálat meg a kanalat, mást aligha látott.

– Jól van – örvendezett halkán Armut.

A leányka már majdnem elfogyasztotta az összes levest, amikor öntudatára ébredt. Szürkészöld szeme tágra nyílt, kiült rá a félelem, eltorzult szája magyar szavakat lökött ki.

– Jaj, ne! Ne! Ángya! Ne...!

Kezével vadul hadonászni kezdett, kiverte a cinkanalat Armut kezéből, az a falnak repült csendülve, a tálat szerencsére sikerült elrántani. Ez még nem is lett volna baj, de a megrettent leányka fejbe ütötte saját magát, még hozzá ott, ahol a nagy sebe éktelenkedett. Hatalmasat sikított, és az irgalmatlan fájdalomtól ismét elájult.

Ijedten bámult egymásra a férfi és a nő: most mitévők legyenek? A beteg szétkente fején az orvos nagy gonddal fölkenet balzsamát. Ferhat első gondolata az volt, hogy ismét hívatja Hekim Tarikot. Gyanította azonban, hogy már nem jönne el, ezért neki kell valamit tennie.

Keresett egy tiszta zsebkendőt, és óvatosan elkezdte helyére ke-
negetni a beteg fejében a szétmázolt gyógykenőcsöt. Az asszony ezt
látva rászólt.

– Add csak ide, én jobban tudom!

– Nem! – húzta el Ferhat a zsebkendőt. – Most már magam is
boldogulok. Térj haza a gyermekeidhez.

– Ez asszonyok dolga – szájalt vissza Armut.

– Egy férfi sem ügyetlenebb egy asszonynál.

A nő meglepődve fedezte föl Ferhat szemében az elszántságot,
képén a méltatlankodást. Új volt neki ez az érzelemtől vibráló, már-
már szenvedélyes ábrázat.

– Egy nőnek könnyebb a keze – érvelt tovább. – Míg a gyermek
élet-halál között van, kötelességem mellette maradni.

– Most távozz! És csak akkor gyere, ha hívlak.

Armut fölszedte a földről a kanalat, Ferhat felé fordult, és szemé-
be öltötte dacos tekintetét. Eddig jó volt, hogy kéznél volt, most
kitessékelik, mint hívatlan látogatót?

– Igaz is – jutott eszébe a férfinak. – Hoztál egy ruhát, fáradtál
értünk, fogadj el tőlem tíz akcsét.

Aligha gondolta, hogy éppen ezek a szavak bírják távozásra. Az
asszony megbántódott: hiszen ő nem pénzért segített! Vak ez az em-
ber, hogy nem látja?

– Nahát, efendi! Én csak, én csak... – Azzal durcásan fölvetette
a fejét, és kiment.

Ferhat szó nélkül elengedte. Megsejtette, hogy most egy aprócska
jóindulatú megjegyzéssel is maradásra bírná a nőt. Inkább akkor
legyen kicsit megsértődve, minthogy reményeket tápláljon, és nem
kívánatos változások történjenek egyszerű életében.

Közelebb lépett a gyermekhez: mi történik, ha megint magához tér, és kapalózni kezd? Egy janicsár mindig találjon megoldást a felmerülő nehézségekre. Elővette katonai derékszíját, átbújtatta a beteg dereka alatt, két vézna karját szorosan a teste mellé rögzítve. De amint elkészült vele, kétségei támadtak. Ha túl szoros, elzsibbad a karja, fájni fog neki, károsodást szenvedhet. Nem, nem lehet túl szoros, győződött meg róla, és még mindig jobb, ha elzsibbad a keze, mint hogy durván fölsértse az eleven sebeket.

Elhatározta, hogy nem mozdul mellőle. Amíg csak kell, itt ül vele az ottománon, lesi a szavát, teljesíti bármely kívánságát. A torz arc, ahogy hosszan nézte, egyre jobban megszépült. A hibátlan bal arcfélteke gyönyörű kislányt mutatott, különösen a száj és szemöldök vonalai voltak finoman íveltek. Honnan szakították ki durva mancsok ezt a tiszta, romlatlan kis angyalt? Hiszen akik ártottak neki, az egész koszos bandájukkal együtt sem érnek annyit, mint ennek az ártatlanságnak a kisujja.

A janicsár még sohasem horgadt föl ilyen mélyen az élet alávaló merénye ellen.

Ó, Allah, mily mérhetetlen nyersesség lőn a te világodban! Hogyan engedheted meg, hogy ilyen hitványság megtörténjék, amikor annyit imádkoznak hozzád esendő híveid! Szakítsd ki a szívemet, sújtson rám haragod, de ki kell mondanom: egy ilyen gaztettet Te sem tudsz soha többé jóvátenni, legyen bár végtelen a hatalmad!

Mintha az éjszaka suttogná fülébe a vádló szavakat, csak gyűltek, torlódtak benne.

Létezik hit igazság nélkül, Allah? Mert ha igen, én többé nem hiszem el istenséged! Emelj magadhoz, vagy taszíts a tudatlanság feneketlen mélyére, csak azt ne várd tőlem, hogy elfogadjam az oktalan erőszakot! Tudom, a halál tevéje minden küszöb előtt letérdepel, de

miért részelteted előnybe a durvaságot a finomsággal szemben? Az én mesterségem kis híján megkérgesített, majdnem elfogadtam, hogy az oszmán moszlimok kötelessége irtani a keresztényeket meg a síitákat! Most döbbsentem rá, hogy ez hamis ige. Vagy a Próféta értelmezte szándékaidat félre, vagy Bektas papjai ficamították ki a Korán szent szavait. Nem tudom elfogadni, hogy a gyilkolásra, rablásra, fosztogatásra a valódi ilmi-kelem indokot szolgáltatathat. Sokkal inkább hiszem azt, hogy az ilmi-kelem megbocsátást, békét, jámborságot jelent. Mondd, kinek vétett ez a gyönyörű gyermek, hogy ily csúfságot követtek el sérelmére az igaz hit harcosai?

Odakint fölcsendült a müezzin jellegzetes éneke, amely az utolsó esti imára hívott, és egyszerre elvitte Ferhat vádló gondolatait. Valamiféle szégyen lepte meg, amiért így elragadtatta magát, mindjárt szükségét érezte a vezeklésnek. Fölállt, odament imaszőnyegéhez. A gyertyalángok suta táncot jártak a légmozgástól, letérdelt, aztán arcra borult, mormolta büntudattal az ide illő imát. Jóban akart maradni Allahhal, csak ez a világ kezdett számára elfogadhatatlanná válni.

A beteg nyöszörgött, Ferhat tüstént fölugrott, hozzá sietett, föléje hajolt. Riadtan bámult egymásra a három szem. Ferhat elkezdte szótagolni a régen használt magyar szavakat.

– Ne félj. Nálam jó helyed van...

A kislány egy szakállas férfit látott, akinek feze volt a fején.

– Hol vagyok? – suttogta révült hangon.

– Ne félj, én nem bántlak.

– Ángyi?

– Ő kicsoda?

– Hol vagyok? – ismételte meg.

– Jó helyen.